

[Hem](#) > ... > [Rättsliga Åtgärder](#) > [Rättshjälp](#) > [Czechia](#)

Rättshjälp

Innehåll inlagt av

European Judicial Network
(in civil and commercial
matters)

1 Vilka kostnader uppstår vid en rättegång och vem måste som regel betalar dem?

Generellt uppkommer kostnader för staten, deltagarna i rättegången och andra personer som medverkar i rättegången (huvudsakligen i form av beviskostnader). Kostnaderna har både ett förebyggande och ett bestraffande syfte.

Civilprocesslagen innehåller en förteckning med exempel på vilka kostnader som kan uppstå i civilrättsliga förfaranden. Det är frågan om kontanta utlägg för parterna och deras ombud (t.ex. kostnader för biljetter, måltider och logi), domstolsavgiften, ersättning för förlorad arbetsförtjänst för parterna och deras juridiska ombud, beviskostnader (t.ex. kostnader för vittnen och sakkunniga), en notaries arvode och kontanta utlägg i egenskap av domstolskommissionär, en boutredningsmans arvode och kontanta utlägg, kostnader för tolkning eller ersättning för ombudskostnader, om ombudet är advokat, notarie eller patentombud. Kostnaderna kan även omfatta återbetalning av mervärdesskatt eller en medlares arvode. Förteckningen är emellertid inte uttömmande. Andra kostnader som parten har betalat direkt i samband med domstolsförfaranden kan således också betraktas som rättegångskostnader.

Parterna betalar i princip sina egna och sina ombuds kostnader. Om en advokat har förordnats som partens ombud eller förmyndare betalar staten advokatens kontanta utlägg och arvode samt betalar i förekommande fall tillbaka mervärdesskatten.

Betalningen av domstolsavgiften regleras i lagen om domstolsavgifter. I ett vanligt kontradiktoriskt förfarande betalas domstolsavgiften i regel av sökanden. I lagen anges också vilka personer eller rättsprocesser som inte omfattas av kravet på domstolsavgift (t.ex. vårdnadstvister, processer om omhändertagande av barn, adoptionsprocesser, processer om föräldrars och barns ömsesidiga underhållsskyldigheter, arvsprocesser i första instans, processer rörande rättskapacitet).

Det är viktigt att skilja mellan skyldigheten att betala rättegångskostnaderna och skyldigheten att ersätta dem. En part i rättegången betalar rättegångskostnaderna, särskilt under rättegången, i takt med att de uppstår. I detta hänseende är intresseprincipen tillämplig (kostnaden betalas av den person som företar rättshandlingen eller i vars intresse handlingen företas). Vem som ska ersätta rättegångskostnaderna fastställs först efter det att kostnaderna har betalats. Ersättningen av kostnader fastställs genom domstolsbeslut på grundval av principen om att den förlorande parten ska betala den vinnande partens kostnader.

Om särskilda skäl föreligger kan domstolen utnyttja sitt utrymme för skönsmässig bedömning vid fastställandet av vem som ska betala rättegångskostnaderna och kan avstå från att bevilja en part full eller delvis ersättning. Detta utgör ett skydd mot att tillämpningen av principen om att den förlorande parten ska betala den vinnande partens kostnader får oproportionerligt hårda konsekvenser.

2 Vad exakt är rättshjälp?

En av de grundläggande principerna i civilrättsliga mål är principen om likhet inför lagen, vilket bland annat innefattar rätten till rättshjälp. Rätten till rättshjälp föreligger redan från början och i alla förfaranden.

Enligt civilprocesslagen kan följande betraktas som rättshjälp i civilrättsliga förfaranden:

- Förordnande av ett ombud på partens begäran (§ 30.1 i civilprocesslagen).
- Förordnande av en advokat, om detta är nödvändigt för att skydda partens intressen eller om det är obligatoriskt att företrädas av en advokat i den aktuella typen av förfaranden (§ 30.2 i civilprocesslagen).
- Delvis eller fullständig befrielse från domstolsavgifter för parterna (§ 138 i civilprocesslagen).

Domstolens informationsplikt kan också betraktas som rättshjälp för parterna i förfarandet.

Rättshjälp som tillhandahålls av det tjeckiska advokatsamfundet utgör en separat kategori. Den definieras i lagen om juristyrket, där det föreskrivs att personer som inte uppfyller villkoren för att få en advokat förordnad av en domstol och som inte kan säkerställa tillgång till juridiska tjänster på annat sätt har rätt att få en advokat förordnad av det tjeckiska advokatsamfundet som ska tillhandahålla juridisk rådgivning eller juridiska tjänster.

Sökande har således rätt till kostnadsfri juridisk rådgivning om deras genomsnittliga månadsinkomst under de sex kalendermånader som föregår ansökan inte överstiger tre gånger existensminimum för sökanden eller de personer som bedöms tillsammans med denne enligt lagen om existensminimum och minimilön, och förutsatt att de inte företräds av en annan advokat eller person som är behörig att tillhandahålla juridiska tjänster i det mål för vilket de ansöker om stöd (i enlighet med § 2.2 a i lagen om juristyrket).

Om sökanden uppfyller ovanstående villkor erhåller vederbörande minst 30 minuter och maximalt upp till 120 minuter kostnadsfri juridisk rådgivning varje kalenderår.

Lagen om juristyrket gör det samtidigt möjligt att vid ett enstaka tillfälle tillhandahålla juridisk rådgivning till ett ospecificerat antal personer som placerats i förvar för tredjelandsmedborgare enligt lagen om utlänningars vistelse i Tjeckien, eller på en mottagningsanläggning enligt asylagen. Detta sker i så fall på initiativ av deras handläggare.

Juridiska tjänster kan också begäras i enlighet med lagen om juristyrket.

3 Vilka krav måste uppfyllas för att man ska få rättshjälp?

Domstolen kan efter ansökan delvis undanta en part i förfarandet (eller en intervenient) från domstolsavgiften om partens omständigheter motiverar detta och om ansökan inte utgör ett grundlöst eller uppenbart utsiktslöst hävdande eller försvar av en rättighet. Domstolen får under särskilda omständigheter helt befria en part i förfarandet från domstolsavgiften, om det finns särskilt tungt vägande skäl för detta.

Både fysiska och juridiska personer kan befrias från betalningsskyldigheten.

En part i förfarandet får inte hindras från att utöva eller göra gällande sina rättigheter i domstol enbart på grund av sin ogynnsamma ekonomiska situation. Domstolen tar särskilt hänsyn till sökandens övergripande ekonomiska situation, domstolsavgiftens storlek, de sannolika kostnaderna för att lägga fram bevis och vilken typ av talan det är frågan om. För fysiska personer tar domstolen hänsyn till deras sociala förhållanden, hälsotillstånd osv. För juridiska personer och fysiska personer som är näringsidkare tas även hänsyn till typen av affärsverksamhet eller annan verksamhet, vilken status och struktur deras tillgångar har samt deras betalningsförmåga.

Med ansökan som utgör ett uppenbart meningslöst påstående eller försvar av en rättighet avses framför allt en situation där det redan av sökandens faktiska påståenden är uppenbart att sökanden inte kan vinna framgång i målet. Med ett grundlöst påstående eller försvar av en rättighet avses framför allt när en rättighet utövas i ond tro eller ett tydligt försök att försena fullgörandet av en tydligt bindande förpliktelse för gäldenären.

Om en part uppfyller villkoren för att undantas från domstolsavgiften och om detta är nödvändigt för att skydda dennes intressen, ska domstolen på partens begäran förordna ett ombud. Rätten att förordna ett ombud

uppkommer emellertid inte automatiskt om förfarandet eller parten är undantagen från domstolsavgiften enligt lag (dvs. enligt lagen om domstolsavgifter). Även i sådana fall måste ovanstående villkor för befrielse från domstolsavgifter enligt civilprocesslagen vara uppfyllda. En advokat kommer att förordnas som ombud om detta är nödvändigt för att skydda partens intressen eller om det är obligatoriskt att företrädas av en advokat (eller en notarie) i det aktuella förfarandet.

En sådan part kan inte åläggas att förskottsbeta kostnaderna för bevisning som de själva lagt fram eller som domstolen ålagt dem att lägga fram med avseende på de faktiska uppgifter som parten har anfört (eller i deras intresse, § 141.1 i civilprocesslagen), och parten kan inte heller åläggas att ersätta de kostnader som uppkommit för staten (§ 148.1 i civilprocesslagen) Staten betalar den förordnande advokatens arvode och kontanta utlägg.

En part kan inge en ansökan om befrielse från domstolsavgifter samtidigt som talan (ansökan om att inleda förfarandet) eller när som helst under förfarandet fram till domstolens slutliga beslut. Om en part avser att väcka talan med bistånd av ett ombud får domstolen förordna ett ombud redan innan förfarandet inleds.

Domstolen prövar ansökan om befrielse från domstolsavgifter genom ett avgörande som kan överklagas.

Om domstolen avslår ansökan om förordnande av ett ombud kan sökanden begära att det tjeckiska advokatsamfundet utser en advokat. I sådana fall har sökande rätt till kostnadsfri juridisk rådgivning om deras genomsnittliga månadsinkomst under de närmast föregående sex månaderna inte överstiger tre gånger existensminimum för den enskilda personen eller de personer som bedöms tillsammans med denne enligt lagen om existensminimum och minimilön, och förutsatt att de inte företräds av en annan advokat eller person som är behörig att tillhandahålla juridiska tjänster i det mål för vilket de ansöker om stöd (i enlighet med § 2.2 a i lagen om juristyrket).

En annan möjlighet är att utnyttja sökandens rätt att erhålla juridiska tjänster från en förordnad advokat, antingen kostnadsfritt om sökandens inkomst- och förmögenhetsförhållanden motiverar detta eller mot en avgift om sökanden av andra skäl inte själv kan erhålla juridiska tjänster. Även i ett sådant fall kan sökanden vända sig till det tjeckiska advokatsamfundet.

4 Beviljas rättshjälp för alla typer av rättegångar?

Rättshjälp enligt civilprocesslagen är tillämplig på alla förfaranden som regleras av civilprocesslagen.

Det tjeckiska advokatsamfundet kan även bevilja rättshjälp i andra situationer än förfaranden vid offentliga myndigheter i form av juridisk rådgivning, och i straffrättsliga och administrativa förfaranden och förfaranden vid författningsdomstolen.

5 Finns det särskilda förfaranden för nödsituationer

Det finns inga särskilda förfaranden för sådana situationer.

6 Var finns ansökningsformulären för rättshjälp?

Formulären regleras av justitieministeriets direktiv 4/2017 av den 23 oktober 2017, ref. nr 12/2017-OJD-ORG/36. Formulär för både fysiska och juridisk personer (försäkran om personlig situation, tillgångar och intäkter för befrielse från domstolsavgifter och förordnande av ett ombud och försäkran från en juridisk person om dess tillgångar och andra relevanta omständigheter för befrielse från domstolsavgifter och förordnande av ett ombud) finns på det tjeckiska justitieministeriets webbplats.

Formulär för ingivande av en ansökan om rättshjälp till det tjeckiska advokatsamfundet finns bifogade som bilaga till det tjeckiska justitieministeriets dekret nr 120/2018 om fastställande av ansökningsformulär för förordnande av en advokat och formulär för att begära juridisk rådgivning vid ett enstaka tillfälle. Formulären finns tillgängliga på det tjeckiska advokatsamfundets webbplats.

7 Vilka handlingar ska bifogas en ansökan om rättshjälp?

Alla handlingar som ska lämnas in tillsammans med ansökan anges tydligt i det aktuella formuläret. Det kan bland annat omfatta följande handlingar: En bekräftelse från arbetsgivaren om inkomst av tjänst eller inkomst från uppdrag utanför anställningsförhållandet, slutskattebesked från skattemyndigheten (inkomst från näringsverksamhet och annan verksamhet som enskild näringsidkare), ett slutligt besked om beviljande av en förmån eller bekräftelse från utbetalaren av en sådan förmån (inkomster från försörjningsstöd och social trygghet) eller andra slutliga taxeringsbesked från skattemyndigheten (annan inkomst).

8 Var ska ansökan om rättshjälp lämnas in?

En ansökan om befrielse från domstolsavgifter kan lämnas in till den domstol som prövar det mål som befrielsen hänför sig till. Domstolen i första instans prövar ansökan, även efter att ett överklagande har inletts.

En ansökan om förordnande av en advokat kan lämnas in till det tjeckiska advokatsamfundet på något av följande sätt:

1. Skriftligen till det tjeckiska advokatsamfundets adress, filialen i Brno, nám. Svobody 84/15, 602 00 Brno.
2. Elektroniskt med en erkänd elektronisk signatur till epodatelna@cak.cz.
3. Till det tjeckiska advokatsamfundets databox – databox ID n69admd.

9 Hur tar man reda på om man har rätt till rättshjälp?

Enligt lag (avsnitt 5 i civilprocesslagen) har domstolarna en allmän informationskyldighet och ska således informera deltagarna om deras processuella rättigheter och skyldigheter. Domstolen är skyldig att informera deltagarna om rätten att ansöka om befrielse från domstolsavgifter eller om förordnande av ett ombud.

10 Vad bör jag göra om jag har rätt till rättshjälp?

Se svaret i punkt 3 i avsnittet "Vilka krav måste uppfyllas för att man ska få rättshjälp?"

11 Vem väljer advokat om man har rätt till rättshjälp?

Domstolen fattar beslut om förordnande av advokat på grundval av partens ansökan. Om det är nödvändigt för att skydda partens intressen eller om det är obligatoriskt att företrädas av en advokat eller notarie i det berörda förfarandet, ska domstolen förordna en advokat som ombud. Domstolen förordnar en särskild advokat som är skyldig att tillhandahålla juridiska tjänster, såvida det inte föreligger ett legitimt skäl att vägra (t.ex. en intressekonflikt).

Beslut om ansökningar om rättshjälp från det tjeckiska advokatsamfundet fattas av advokatsamfundets ordförande. Ordföranden för det tjeckiska advokatsamfundet har anförtrott direktören för det tjeckiska advokatsamfundets filial i Brno befogenhet att företräda honom vid utövandet av denna befogenhet.

För att kunna förordna en advokat har det tjeckiska advokatsamfundet en förteckning över advokater som har samtyckt till att tillhandahålla den rättshjälp som beskrivs ovan. När en advokat förordnas för att tillhandahålla sådana juridiska tjänster måste det tjeckiska advokatsamfundet säkerställa att förordnandet sker på ett rättvist sätt och inte minst med hänsyn till målets natur och komplexitet.

12 Täcker rättshjälpen alla rättegångskostnader?

Se svaret i punkt 1 i avsnittet "Vilka kostnader uppstår vid en rättegång och vem måste som regel betala dem?".

Sökanden måste betala en avgift på 100 tjeckiska kronor till det tjeckiska advokatsamfundet för handläggningen av ansökan om förordnandet av en advokat som ska tillhandahålla juridisk rådgivning. Innehavare av ZTP-kort (grav funktionsnedsättning) eller ett ZTP/P-kort (grav funktionsnedsättning som kräver specialvård) eller personer som erhåller försörjningsstöd är befriade från skyldigheten att betala denna avgift.

13 Vem står för övriga kostnader, om man bara har rätt till begränsad rättshjälp?

Domstolen kan även bevilja befrielse från domstolsavgifter till viss del eller endast bevilja sådan befrielse för en del av förfarandet (t.ex. endast för förfarandet i första instans) eller endast för vissa domstolsavgifter. Parten är skyldig att betala den återstående delen av domstolsavgifterna.

Om en advokat har förordnats som partens ombud eller förmyndare betalar staten advokatens kontanta utlägg och arvode samt betalar i förekommande fall tillbaka mervärdesskatten.

14 Omfattar rättshjälpen även överklaganden?

Om inte domstolen beslutar något annat gäller befrielsen från skyldigheten att betala domstolsavgifter hela förfarandet, dvs. fram till dess att ett slutligt avgörande meddelas. Befrielsen från domstolsavgifter avser både förfarandet i första instans och överklaganden (ordinarie överklaganden). Förfaranden som avser extraordinära rättsmedel (förnyad prövning av ett överklagande, talan om att återuppta prövningen av ett mål, talan om annullering) undantas dock inte automatiskt och parten kan inge en ny ansökan om befrielse från domstolsavgifter.

15 Kan rättshjälpen dras in innan rättegången avslutas (eller till och med återkallas efter rättegångens slut)?

Om partens situation ändras på ett sådant sätt att en befrielse från domstolsavgifter inte längre är motiverad, eller om domstolen senare finner att partens faktiska situation inte motiverade befrielsen när den beviljades, ska domstolen återkalla befrielsen. En sådan åtgärd har endast retroaktiv verkan om domstolen uttryckligen beslutar detta. Domstolen kan endast återkalla befrielsen fram till dess att förfarandet har avslutats och vunnit laga kraft.

Enbart en ändring av bestämmelserna för att bedöma sökandens situation, eller en ändring av domstolens uppfattning om huruvida ansökan utgör ett grundlöst eller uppenbart meningslöst påstående eller försvar av en rättighet, är inte skäl nog för att återkalla befrielsen från domstolsavgifter.

Vid rättshjälp som tillhandahålls av det tjeckiska advokatsamfundet ska sistnämnda samfund återkalla förordnandet av en advokat om det i samband med tillhandahållandet av juridiska tjänster i det relevanta målet framkommer att klientens inkomst och tillgångar inte motiverade tillhandahållandet av juridiska tjänster.

Advokatsamfundet återkallar också förordnandet av en advokat som ska tillhandahålla kostnadsfri rättshjälp om det under tillhandahållande av juridiska tjänster i det relevanta målet blir uppenbart att klientens inkomst och ekonomiska situation har ändrats på ett sådant sätt att ett tillhandahållande av juridiska tjänster inte längre är motiverat. Samfundet kommer att återkalla förordnandet av en advokat vid den tidpunkt som situationen förändras. Även i detta fall är advokaten skyldig att under en period av 15 dagar från den dag förordnandet att tillhandahålla juridiska tjänster återkallades vidta alla brådskande åtgärder som krävs för att klientens rättigheter eller berättigade intressen inte ska skadas. Detta gäller inte om klienten skriftligen informerar domstolen om att han eller hon inte kräver att denna skyldighet ska fullgöras.

16 Går det att överklaga ett avslag av en rättshjälpsansökan?

Domstolen ska avgöra en ansökan om befrielse från domstolsavgifter (eller i förekommande fall återkallelse av en befrielse) i form av ett beslut som kan överklagas, såvida det inte är frågan om ett beslut i första instans som fattats av en appellationsdomstol (i vilket fall det är slutgiltigt).

Beslut om förordnande av en advokat fattas av det tjeckiska advokatsamfundets ordförande (eller av direktören för dess filial i Brno som har befogenhet att agera på ordförandens vägnar) genom ett administrativt förfarande. Beslutet kan överklagas på administrativ väg.

17 Medför ansökan om rättshjälp att preskriptionstiden avbryts?

Om en part i ett civilrättsligt förfarande begär rättshjälp för att utöva en rättighet som är föremål för en preskriptionsfrist och lämnar in en sådan begäran samtidigt med en begäran om att inleda ett domstolsförfarande (eller under det förfarandet) avbryts preskriptionsfristen under den tid förfarandet pågår. Om preskriptionsfristen börjar löpa igen efter att förfarandet avslutats ska den löpa ut tidigast sex månader efter den dag den började löpa igen.

En ansökan om rättshjälp som lämnas in till det tjeckiska advokatsamfundet påverkar i princip inte preskriptionsfristens längd.

■ Senaste uppdatering: 28/08/2025

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.